

DIRECCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: Cadena de Cort, núm. 11.—PALMA.

SUMARI—*Bona llissó*, per Mossen Matjí.—*Sa mula des tranvia*, per Emilia Sureda.—Noticies històriques.—Sants y festes.—*Unes quantes reflexions a proposit del renaixement de la nostra literatura*, per Jeroni Forteza.—*El Periodismo*, por el Dr. Pajuela.—*Gotes d'aygofort*, per Weramita.—*Amor y dolor*, per María Ig.^a Cortés.—*Cançons dels Segadors*, per Mossen Segismon.—Cronicó.—Anuncis.

Bona llissó

QUANT el Bon-Jesús anava p'el mon predicant el reyne de Deu, y estols de gents el seguían desitjosos d'ascoltar sa divina doctrina, que lo mateix qu'un retjolí de mèl sortía de la seua boca; un d'aqueis lletraferits, que tant abundan en els nostros dies, Doctor de la Lley, per donarse importancia y com si ab sa seua falsa ciencia volgués confondre a Aquell qu'era sa mateixa sabiduría increada, li preguntá tot just acabava de dir als seus deixebles: «Benaventurats els uys que veuen lo que voltros veis, perque molts de profetes y reys volgueren veure lo que voltros veis, y no heu veren; y sentir lo que sentiú y no heu sentiren».—Mèstre, que he de fer per possehir la vida eterna? y el Bon-Jesús, coneguent l'intenció del qui li preguntava y lletgint ab sa seua mirada Divina dins el cor d'aquell Doctor, li digué: ¿Quê hi ha escrit a sa lley y com la lletgexes? «Amarás a ton Deu Senyor ab tot el teu cor, y ab tota la teua ànima y ab totes les teues forces, y ab tot lo teu enteniment; y al teu pròxim com a tu mateix» va respondre el Doctor. Bé has respost li va dir el Bon-Jesús, feu aixís y viurás. Però com si no hagués quedat satisfet ab aquesta contesta, volguense justificar, va tornar a picar els ays y axís pregunta segona vegada: ¿Y quí es el meu pròxim? Y el Bon-Jesús per tota resposta li va dir: Un homo

devallava de Jerusalem a Jericó, y tengué sa desventura de caure en mans de lladres, que 'l despuyaren, li robaren tot quant duya y no satisfets ab axò, el musolaren de mala manera y lo deixaren esmortit al mitx del camí y fugiren. Justament pel mateix camí devallava un Sacerdot y va veure aquell malanat, però passá de llarg y el seu estat deplorable ni poch ni molt va conmore el seu cor; També passá un Levita, qui també va contemplar aquell trist espectacle, però tampoch en feu cabal y seguí fent el seu camí. Més tard va passá un Samaritá, y quant va veure aquell pobre homo allargat al mitx del camí, va tenir d'ell compassió y misericordia y se aturá; va netetjar y curar les seues ferides ab oli y vi, les hi embená y el sen va dur a un hostel, y prou qu'es va cuidar d'ell. L'endemá va donar dues monedes al amo de la posada, diguentli: teniulí conte y en tornar ja vos referé ses bestretes. ¿D'aqueis tres, pregunta el Bon-Jesus, qui ve esser el proxím del que havia caigut en mans de lladres? y va respondre el Doctor: el qui va tenir compassió y va usar de misericordia.

Ala ido, respongué el Bon-Jesús, tu fé lo mateix.

Sa llisso que'l Bon-Jesús mos dona es l'amor y estimació qu'hem de tenir al prohisme si volem cumplir la nova Lley y guanyar la vida eterna, manament que feu als seus deixebles moltes vegades, y en ses ocasions més solemnes de la seva vida fins en el punt que los diu qu'aquesta estimació que se havían de tenir uns ab sos altres havia de ser el sant y senya per el qual el mon havia de coneixerlos com a deixebles seus, y quant s'acostava l' hora de consumir el Sacrifici en la nit memorable de la *cena* no los parlá d'altra cosa més que de aquesta estimació y aixís los deya: "vos don un nou manament y es de que vos estimeu uns ab sos altres, estimaivos talment com jo vos

he estimats. " Però el mon no enten o no vol entendre aquesta doctrina y aixís es que tot son excusas y dificultats per donar compliment al manament de la caritat, y de tot trobam menos amor y estimació, fins en el punt que son tan poch els Samaritans que se compa-teixen del germá prohisme posat en gran necessitat, que un manco los pot contá ab sos dits mentres que a balquena y a perfellons hem trobam que ja no s'aconhortan passant de llarg devant les miseris y tribulacions del proxim sense competirsen talment com aquell Sacerdot y Levita del camí de Jericó, sino que son tan mal entranyats y es tanta la seva malicia que lo mateix que aquells saltetjadors de camins que robaren y maltractaren a aquell pobre homo que devallava de Jerusalem, despuyen si poren al germá prohisme de la seva honra malferint ab crítiques y calumnies la seva reputació encenguent y fomentant el foch dels odís, rencors y venjanças, posant la desunió dins les families y fent del mon que sería un paradís si reynava la caritat una gabia de fieres; no experimenteríam aqueix malestar general si la caritat fos mes coneguda y practicada, no veuriam a la societat amenassada de mort si hey hagués un poquet més de germandat, si l'egoisme no estás tan estés y reynás d' una manera tan desenfreida, y si havem de coneixer qui son els vertaders cristians deixebles de Cristo per la estimació al procsim, ja porem ben be assegurar que no es facil trobarne molts que vagen marcats ab aquest distintiu, y si com diu San Juan la caritat es el cor y la vida de l'ánima, be podem afirmar que son molts els cadavres que corren per el mon; y en dues paraules porem respondre y donar solució a tots els problemes socials, causa de aquest malestar general que tots experimenteriam, *no s' estiman*. Per axò els pobres s'aixecan quantre els ríchs, y los voldrían esvehir de demunt el mon, porque no los estiman; els poderosos oprimeixen els pobres, los esplotan y los xupan sa seua sanch, no los estiman; per axò veim romputs y fets mil dernes els vincles més sagrats, altra cosa sería si reinava demunt el mon la virtut y la caritat; demanem a n' el Bon-Jesús que venga a nosaltres el seu sant reyne qu' es el reyne de la caritat y del amor y veurem renaixer la pau y l'unió y la terra será un cel anticipat, principi y penyora de aquella benaventurança qu' ha Deu promés a tots los que haurán tengut adornada la seva ánima ab s' hermosa virtut de la caritat.

Moss. MATGÍ.

SA MULA DES TRANVIA

CONTARELLA

¡Quina pena me dona cada día
veure passar sa mula des tranvía!
Me direu qu' es tranvía amb una mula
en lloch de caminar creis que recula;
y axó me fa pensar (mirau ses coses)
amb mi, qu' estir es carro de ses gloses
y trob cada terròs...!
Qu' haver de rossegar tota soleta
un ambalúm tan gròs
es voler fermá es vent amb una veta.

Es *Blanco y Negro* antic a sa portada
té una abeya qu' a un cotxo va enganxada
y jo quant la mirava sempre deya:
ses gloses son es cotxo, jo s' abeya.
Y per cert que no m' es gens agradable
essé un animalèt tan despreçiable;
que si be sab fer mel, sa mel embafa,
y lo qu' es p' es ventrey es una estafa.
Casi, casi, val més esser sa mula
qu' al manco val doblers y no mermula
com s' abeya, tan mala cantadora
com josom una mala glosadora;
que se cert qu' es meu vers a ses oreyes
ha de sonar com un rum rum d' abeyes.

Pero ja sent es públic qui 'm mermula
perque encara no esplic lo de sa mula,
es que tench un capet sensa barrera:
unes aletes té de papayona,
y emprén es vol, y roda, y fa voltera
y fins qu' es lluny, molt lluny, no s' en adona;
cabil sempre seguit,
y lo mateix de día qu' en sa nit,
debona qui debana...
«¿Qué fás?» — un temps me deya sa germana
que devant mí dormía—
«desembuy pensaments» li responía.
Y axí com certa dama un poc vaguera
que conta sa rondaya
que desfeya en sa nit, maya per maya
lo que de día feya amb gran carrera,
jo, a s' en revés, es vespres aclaría
lo qu' havia embuyat de bell de día.

¿Y sa mula?—diren—¿Has tornat loca?
Digau lo que vulgueu; som una roca,
y encara que 'm peguen amb sa destrál
no creg que 'm fassau mal,
qu' avuy en día ja tan sols m' importa
que no toc es doló a sa meua porta,
que no 'm falt un duret dins sa butxaca
y que, ja qu' a la mort ningú l' atura,
m' agafi al manco amb sa conciencia pura
y pes camí del cel no fassi flaca.

Y ara aném a sa mula
qu' es sa que va devant a n' es tranvía.
Quant l' han desenganxada, dalt sa costa,
que puja cent vegades cada día
y per martiri seu es feta aposta,
poc a poquet, cap baix, esbrahonada,
devalla tota sola per sa vía
per posarse a n' el jou altre vegada
tan tranquila, y humil, y resignada
que més d' un pare sant l' envejaría;
no hi ha perill que fuja

¡tan grossa es sa fatiga!
 ses cames de derrera li fan figa!
 y lo bo es que quant puja
 me pareix una bístia de primera:
 ¡lo que pot sa llandera!
 ¡que molts n' adressaria
 molt pitjós que sa mula des tranvía!
 A quants un animal pot doná exemple,
 que no saben sê humils ni dins el temple,
 que s' impiedat avuy es un ofici...
 ¡Mesquina humanitat, sempre dolenta,
 sempre freda p' es be, y sempre ardenta
 per tot pecat, tot mal, tota injustici,
 y que com més s' afanya dins es vici
 més encara demana y més se queixa!
 y assustada, me dic a mi mateixa:
 no sé com Deu encara no s' afarta
 d' aquesta gran llocada renouera.
 Y axecantse d' humor, es millor día,
 no la juga a la sòrt sobre una carta...
 y un ú de bastos veig, qu' abrassaria
 la mitat per lo menos de la Terra,
 y sa má del Senyor veig que l' aferra,
 y armat d' una granera a grans palades
 la pobre humanitat feta una coca
 dins ses calderes de l' Infern aboca
 que quedan caramulls, ben estibades,
 y aviat fan fregidina y sabonera,
 amb una tal pudó de carn de vás,
 qu' en Berrufet y tot se tapa es nás.
 Remenat tot, remuya sa granera
 dins aquell suc o pasta sanguinosa
 y com si tinta fos, amb escriptura
 colosal, lluminosa,
 escriu sa má de Deu demunt la Terra:

«En tot lo mon no hi queda podridura,
 he netetjat d' humans aquest planeta;
 la Terra, hont vaig morir, la vuy ben neta!

.....

Mirau si m' ha despert sa fantasia
 veure passar sa mula des tranvía!

.....

EMILIA SUREDA

26 Juny 1901

NOTICIES HISTÓRIQUES

Any 1115.—Día 24 d' Agost l' arribada a Mallorca de l' exercit, que baix direcció de Pere II Arcabisbe de Pisa, com a delegat del Sant Pare, tregué als mahometans que tiranisavan dita illa, restaurant en ella, el culte catòlich, després de molts de mesos de trabays y fatigues y donant la llibertat a mils de cristians, que jemegavan baix el jou de s' esclavitut.

SANTS Y FESTES

DE LA PRESENT SETMANA

Día 19.—Dilluns.—S. Matgí, mr.
 Día 20.—Dimars.—S. Bernat, ab. dr. y fundr.
 Día 21.—Dimecres.—Sta. Joana Franc. Fremiot, vda. y fra.
 Día 22.—Dijous.—SS. Hipolit y Sinforiá, mrs.
 Día 23.—Divenres.—S. Felip Benici, conf.
 Día 24.—Dissapte.—S. Bartomeu, apl.
 Día 25.—Diumenge. ✕—S. Lluís rey de France, conf.

UNES QUANTES REFLECSIONS

Á PROPOSIT DEL

RENAIXEMENT DE LA NOSTRA LITERATURA (1)

La llengua materna d' un poble se venja dels que la desprecian; y no 's pot avuy formar un judici favorable de la mena de conexements que aquests poseexen ni de sa universalitat.

J. Slegel.

SENYORS:

EN un dels vilatjes mes alegres de Mallorca, essent encara molt nin, recort que m' entretenia los bells jorns de primavera, cap al tart, cullint les flors de montanya que m' assemblavan mes boniques, corrent avall d' una fontinyola que remoretja entre florides comes. De cad' una n' sabia el nom en la dolça llengua de mos pares. Lo vatx apendre de la pagesia, que m' ensenyá també un bon aplech de gloses, codolades y cançons de la terra. ¡Quins ramells tan axerits! Floretes blanques, vermelles, color de cel, color de rosa, de capritxoses formes, riques de puresa, y sencillês com el cor de les criatures. ¿Y quin erfilay de cançons mes vives y agradoses! Tendres sospirs de mares, rialletes d' infants, mirades d' amor, gemechs de presoners, flaires dels boscos, remors de la mar quieta, espises del foch de la llar, recorts de la patria, consols de la fe divina;..... y estimava jo les flors seuvestres lo matex que les cançons; puix aquelles crexien vora les penyes que feyan ombra á la casa pairal, y éstes vessaven de la vida del poble pures y xalestes com les armonies de l' auba, unes y altres germanetes de ma ignocencia. ¿Creuriau que á les hores me donava disgust sentir anomenar en castellá les floretes del bosch, y sentir cantar gloses en exa llengua per entre les montanyes? Ab tot y esser tan armoniosa, tan expressiva, tan suau, y tan ben germana de la nostra, jo no podia menys de mirarla com a externa a dins lo fons de la meua ánima, com a deslligada de les dolcísimes impresions de ma infantesa. Veus-açi que m' embadalían, per ecsemple, en les calmoses tardes del mes de juny les cançonetes de la terra cantades p' el bon pagés ab la llarguera, sensilla y melancòlica tonada del batrer; donchs també m' havia de pareixer que 'ls rochs y les arbredes, y les fonts y 'ls comellars, y els anyells que pasturavan aprop de la masía y els aucellêts que venían a picar la fruita, y fins la mateixa llum del sol que 'ns donava l' arreveure, tots s' alegravan de sentir aquell accent en que jo pregava á Deu y á la Verge, y rebía les afalagades de ma mare. Si baxavan de la serra cap á la llar alegres colles de cullidores d' oliva cantant—«la vida mía: la vida amor»—ó el pobre llenyater que á redòs d' un marje s' asseya per resar l' oració del capvespre; á mi 'm semblava que aquelles veus amoroses no mes eran dolçes, pures y delicades en mitx de los afraus y conques de la benhaurada illa, y la campana del monastir que cridava á los faels al brillar l' estel de l' hora baxa, parlava ab la mateixa llengua de mos sentiments y mos ensómnis. Y axis com vos he posat, senyors, aquex ecsemple vos ne podría posar mil que li assemblan.

(1) Discurs fet per son autor en una de las vetllades literaries de la societat valenciana *Lo Rat Penat*, ab motiu d' haver estat combatudes en l' Ateneo de dita ciutat, la nostra parla y literaturaa.

Quant tornava á la ciutat, me feyan anar á escola, y allí ho havia d'apendre tot en castellá, desde la Doctrina Cristiana que es el primer raig de llum eterna, fins á los concells d'urbanitat y netedat, que á dins l'ordre social, son els primers grahons pera muntar al cim de l'honradesa y de la bona conducta. ¿Y sabeu lo que 'm passava? Que les imatjes, los sentiments y les idees havían d'esmotllarse á formes no usuals, que no se reflectian en lo mirall de l'esperit, que no penetravan en la vida del cor, que fermavan les ales de l'imaginació y embaraçavan l'espontaneitat de les forces superiors internes. Pero venturosament quant sortia de l'escola tot ho aprenia altre vegada, tot ho ensaboria en la llengua de mos pares. La dolça rialleta maternal, ses besades enceses, l'alegria dels germanets, los exemples de virtut y sacrifici, l'hermosura de la pau, la delicadesa de l'honor, los plahers tranquils de la familia, tot se traduhia en mallorquí dins lo sagrari de la meua ánima. ¿Com es possible que ja may se borri lo que han escrit els matexos ángels en el cor de les criatures? ¿Creis que si les flors sentissen, poguessen oblidarse de la rohada que obrí son calçe ple d'aromes á l'esguart amorosíssim del sol naxent? ¿Com es possible que dexem d'estimar los recorts de l'infantesa? ¿Y com allevores no 'ls hem de glorificar ab la llengua que los dona vida?

Quant tornan homes los infants, la rahó los fa compendre la necessitat y justicia dels esforços que han hagut de consagrar á la llengua de Castella; y el coneixement de ses belleses y 'ls nous llasos que á poch á poch se formen entre ses representacions internes y les facultats ahont exes prenen vida, y sobre tot la impresió y 'ls atractius de la grandiosa historia nacional, los donan el ser de fills de la benhaurada patria espanyola que verament sabrán honrar fins á la sepultura. Pero axó no es un obstacle pera que pugan confessar que ab tot y haver cobrat amor á exa llengua, ab tot y haverli rendit los homenatjes que se li deuen, mos repugna comunicar en son accent y no en el nostre les armonies de l'esperit y les anyorances de l'ideal, que son el pressentiment de l'immortalitat que mos espera; l'entusiasme per la bellesa y l'aconsoladora melangia dels recorts que mos sospenen demunt l'abisme de les miseries humanes; y lo íntim y perdurable ressò de les tradicions antigues que engrandeix la fantasia per anyorats instants ab la serenitat magestuosa de tot lo que s'allunya y s'emboira á dins l'imperi de la mort. Es un fet, senyors, del qual no sols no m'en puch donar vergonya, com á bon fill d'Espanya, sino que just al contrari m'ompl de noble satisfacció y sant orgull com á fill apassionat de la terra mallorquina, regada ab sanch de héroes que parlavan ma propia llengua y arrancada á les tenebres infernals y conquerida á la llum de les edats presents per un rey que també parlava en mallorquí y el qual per sí sol haguera pogut fer brillar l'història de l'Edat-Mitjana. Y ja que ve bé el dirho, tampoch m'empeguehiesch de creure que al fer exa lo testament de ses *polsoses* ruines á la civilisació moderna, fonch pera omplirla de conquestes y de gloria. Es un fet, senyors, que se funda en las lleys de la naturalesa humana. ¿Per qué los passa á les criatures lo que abans os contava de mi propi? Perque aixis com la sanch nodreix el cos, la llengua materna es la sàvia de l'esperit; perque les fibres del cor se robustexen ab la fecunda llecor de la propia parla, que du en si matexa lo manantial de les primeres impresions,

fixant per tota la vida los conceptes de la Bondat, de la Veritat y de la Bellesa; perque les visions de lo immortal, los ensomnis y esperances, les alegries y tristeses, los recorts y les dolçures, tot está pera nosaltres dins l'armonia d'exa llengua que guarda el nom de cada un dels sers que de pensament ó de presencia se comunican ab la nostra ánima. ¿Qué hi podem fer, germans, si estimam la llengua dels nostres pares? ¿Qué volen que fassém los qui fan befa d'exa gota de sanch del cor de Deu que s'en diu lo cor humá? ¡los qui trepitjan les flors en ell trasplantades de los vergers de la gloria! ¿Volen que rebutjem la llengua del rey en Jacme, de Sant Vicents Ferrer y del benaventurat Ramon Lull, de n'Ausias March y d'en Corella? ¿Volen que peguem una bofetada á la mareta del nostre cor á la faç de la Nació espanyola que se corona ab los matexos diamants arrancats de les antigues coronas! que s'enjoyella ab la matexa resplandor de les grandeses que en altre temps ens donaren vida propia! ¿Perque som fills d'Espanya no hem d'estimar una llengua y una literatura que donan honra á l'Espanya? ¿Perque volem que 's mostre rumbós lo tall, li hem d'arrancar els brots? ¿Quina manera d'estimar es aquesta? ¿Quina manera de rahonar? ¿Quina manera de sentir?

Pero es, senyors, una lley de natura: l'esplendorosa llum del sol que abriga tants de mons, no penetra en los abismes. Per axo dins lo fondal no hi crexen ufanoses plantes, ni xalesta s'hi obri la galana flor de suavíssims aromes. Per aço tampoch hi voletejan los aucells que s'agradan de fer el niu en lo caramull de les branques y donan la benvinguda al jorn y cantan l'Ave-Maria al colorejar les celsties del capvespre. La resplandor de les grans idees be pot compararse en aquest punt á la llum del sol: al matex temps que senyoreja los esperits nobles y elevats, no arriba á despertar á los cors mesquins que jauen sota el pes de sí matexos, vençuts per la realitat y la materia y abraçats per la xafogor del dupte. ¡Còrs malaltissos! Jamay veuen florir los sentiments d'amor y de bellesa que purifican ab sa flaira les corrents assoladores del vici, ni senten lo ressò de les armonies eternals que serena les tempestes, ni sospiren per axamplar ses ales dins lo grandió imperi de la poesia. Que trist es haverho de confessar ¡oh mos germans de Catalunya, Valencia y Mallorca! pero tal es la viva imatge del cors que nodrits en exes terres combaten lo gloriós renaixement de la nostra literatura. En ell s'hi enclou una de les idees mes grans y lluminoses que á 'n aquests pobles ha inspirat la Providencia, la de cantar en la materna llengua les glories de l'esperit humá devant la faresta y poderosa crehuada del materialism.

JERÓNI FORTEZA

(Seguirá).

EL PERIODISMO

VIVEN tan estrechamente unidos la prensa y la sociedad, que cabe afirmar por las oscilaciones de una las perturbaciones de la otra, y con leer desapasionadamente los periódicos ya de grande ya de poca circulación se puede formar, sin apartarse mucho de la verdad, juicio del estado de los pueblos, de sus aspiraciones, de la cultu-

ra de los hombres, ideas que profesan y puntos que calzan en materia de moralidad, de religión y de honradez.

Igualmente quien conozca la sociedad y haya sondeado su vida íntima, sin grande esfuerzo y sin aventurarse, adivinará el estado de la prensa, que clase de tinta suda, su color, su clase y efectos que produce.

No cabe dudar de la poderosa influencia de los periódicos en las costumbres y en las ideas de los pueblos, de su fuerza avasalladora con que arrastra el numeroso vulgo ya de alto ya de bajo cope-te, de su indiscutible facultad de entrarse por todo y dictar leyes á diestro y siniestro lo mismo en los salones más aristocráticos que en los clubs más demagógicos, en los Ateneos y Academias de los sabios y literatos, igualmente que en las tiendas y talleres de pobres y humildes artesanos.

No obstante, no es el periódico quien engendra la sociedad, sino que la sociedad engendra el periódico. Esta es la verdadera madre de la criatura, quien juntamente con el ser la comunica á una vida, forma, color y sabor: por esto la quiere á su semejanza, como ella es, como piensa y como vive.

En el periodismo hay de todo; hijos de honrado matrimonio, bien nacidos y mejor educados, que sostienen con firme constancia la verdad y defienden desinteresadamente el derecho, luchando á brazo partido con los enemigos ya fieros ya mansos de la religión, y desbaratando los planes de cuantos intentan atarnos al carró de la revolución. Otros hay que en una esfera más modesta no trabajan menos en favor de los verdaderos intereses del pueblo, dándole saludable alimento y advirtiéndole los peligros que le rodean y males que le amenazan. Tales periódicos, si bien sirven á una clase determinada, conservan no obstante su independencia y libertad; hijos de la verdad y del derecho pertenecen á la raza de héroes, cuya cabeza puede rodar por el suelo, bajo el golpe del tirano ó del verdugo, pero, que no se inclina nunca ante el malvado ni el injusto. Viendo la librea que visten estos periódicos, escusado es decir quien es la sociedad que los tiene por suyos.

Otros hay que nacieron para ser esclavos marcados con el denigrante título del servilismo. Hijos del mercantilismo y de la codicia sirven por dinero á quien los paga, dispuestos siempre á dar gusto al que los sostiene á trueque de una vil ganancia y aun á costa en no pocas ocasiones, de la verdad, de la justicia y de la religión. Son los viles servidores de los que ocupan celebridad callejera y alquilan bombos para contentamiento de bobos y entretenimiento de pícaros.

Engendros hay del infierno, fruto maldito de la soberbia y de la impiedad, que vomitan constantemente blasfemias y espumarajos, y como energúmenos gritan desafortadamente contra lo más santo y sagrado. Son los carros en que se recoge la basura para abono de gente de taberna y alimento de agiotistas que especulan con el comercio del espíritu sin abandonar por eso el de la carne.

Otros hay que sirven á una clase determinada, y ora son los literatos quienes pagan para sostener la publicación, ora los artistas, ora los agricultores, asociándose según sus gustos ó sus intereses. Pero siempre resulta que el periódico se acomoda á la sociedad á quien sirve y que vive y viste según la clase que le protege.

Basta por lo tanto ver cual es la clase más numerosa y que más gasta de la sociedad y conoceremos desde luego que clase de periódicos es la

que más medra y á quienes más les luce el pelo. No hay que forjarse ilusiones, los siervos siguen la condición de sus amos, y quien sirve á una institución humilde, por más que sea noble la causa que sustenta, tiene que participar de sus privaciones y quebrantos.

No obstante, no debemos olvidar que muchos son los hambrientos que buscan con afán el pan de la verdad, aborrecedores de todo engaño y mentira dispuestos á sufrir hambre perpétua antes que probar un solo bocado que no sea incondicionalmente puro y sabroso á su paladar. Estos vuelven sus ojos á todas partes, y donde ven verdad, carácter, convicción y firmeza, allá se les va el corazón.

Y si muchos leen hoy con gusto á MALLORCA DOMINICAL, debido es á la defensa franca y sincera de sus convicciones católicas y á la libertad con que se las mantiene tiasas con todos, nombrando las cosas por su propio nombre. (*)

Las clases de la sociedad corrompidas y esclavas de los vicios, quieren periódicos esclavos de sus caprichos, aduladores, y tan corrompidos como ellas mismas; las clases libres, de miras elevadas y de convicciones fruto del raciocinio y del amor á la verdad, quieren periódicos libres é independientes, firmes, inquebrantables, que no sepan que es temor ni soborno, ni se dejen llevar de las corrientes de la opinión.

El periódico que tenga este privilegio no tardará en ser el periódico favorito de esta clase de la sociedad, la más sana, la más sensata y la más cristiana.

DR. PAJUELA

GOTAS D'AYGOFORT

L' axamplament de PLASSA (la major).—Ara fa tres anys qu' els xexanta propietaris de cases vehinades compreses dins son plá d' axamplament ja havían sigut *intimats* per sa immediata expropiació. No sabem que s' hi haja oposat es *Ram* militar; pero, dita plassa segueix petita, y ningú 's recorda d' aquells *acuerdos* municipals. Pot ser l' *emprèstit* somiat... no convenía. Aquell gran entusiasme s' ha reduit al intent de baratar les cubertes de *saqueta* amb planxes de zinck.

Perque, al concurs de projectes p' el *Mercat*, pot ser resulti com el celebrat p' el *Circulo Mallorquin*: un quants *quadros* més.

Els Amichs del país.—Ara 'n fa tres meteixos que la R. S. d' aquests senyors, invitá als mallorquins que considerava ab meritis per ingressarhi, ab l' intent de darli nova vida y demostrar qu' el país encara té *amichs*;... pero aquesta es l' hora en que dita Societat, ha de contestar als *invitats* que li sollicitarén entrada.

Veis aquí un' altra mostra de l' activitat mallorquina. A no ser qu' el *Ram* militar també s' haja oposat a la resurrecció y augment numèrich dels *amichs del país*.....

L' exposició Agrícola de l' any 1902.—Dihuen que s' ha de fer a Palma, y ja comensan a parlar-

(*) Agradecemos á nuestro desconocido colaborador su apreciación. Sin embargo, de entre los nuestros, hay muchos que no lamentarian el fallecimiento de este semanario.

nê; y s' ha oferit un premi al autor del millor *projecte de Fires y Festes*, que se celebrarien simultaneament ab lo Congrès Agrícola.—Vint y un anys haurán passat desde que se celebraren les primeres. Bò será recordar qu' el conte del consum del gas se va saldar entregant els quadros al oli premiats que se *rifavan*, y havent despatxats billets,.... no se rifaren. Valga per *dato* als empresaris de les segones Fires y Festes; suposant qu' el nostre Ajuntament les subvencion amb el *sobrant* del capítol d' imprevists.

Y... ¿Que deu ser ve? Diuen qu' els senyors de la Sala han subvencionat les festes de Sant Matgí actuals, ab 50 duros del *fondo de cultos*; ab condició *tácita* que dit Sant o s' iglesia no 'n participás cap centim... Pero demá, día del gloriós Patró dels patrons y patrocinats catalineros, desapararán una *traca* de mil metros, etc. etc., y si roman res de dits 50 duros, *Mar y Tierra* ho podrá aplicar als procsims balls de *Piñata*.

Monument a Alfonso XII.—Está uberta una suscripció oficial a Mallorca per alsarlehi a Madrid. No sabem que cap Ajuntament s' hi haja suscrit; pero sí sabem qu' el de Palma deu dos mil duros p' el modelo d' estatua del monument a R. Lull. Ara torna preocuparse (y van cinch vegades) de fer un Matadero nou, y d' enfondir un pou per abeurar, d' estiu, als ciutadans.

Sa Riera.—Els Srs. Batles que tant se destaxin nan per la policia urbana, ¡al cap derré! s' han temut de que la major part d' escombros que trèuen de ciutat pegan dins sa Riera y, quant aquesta corre, van a parar al Port convertits en fanch pudent. Bon medi per dar feyna als metjes y als obrers de la Draga.

Miraclera aprofitada.—Se sab de bona tinta, qu' una *Catalinera* desetcisadora buyda es butxacons als ignorants fanátichs que la cercan per adivinar secrets y per desfer bruxeríes. Per devés Portol, va netetjar de mals esperits una casa, esquitantla amb un Sant-cristet, qu' abans havia posat en remuy, y rebent en paga de sa feyna un bon grapat de *pessetes*.

¿Y les Autoridats civils no n' han sentit parlá?

Eleccions municipals.—¿Heu vist quin fil a bolli que duen els catòlics de Palma?..... Tot es ab motiu de les pròcsimes eleccions. Ja s' han *canviat impressions* entre uns y altres convenguent en qu' *els nostros* abans de ser votats per dur la nostra representació popular dins *La Sala*, jurarán sostenir y defensar els interessos catòlics. ¡Ja es segú que tendrem majoría, essent tants molts, tan units y tan.... desperts! No més mos mancan electors y candidats, però axò es lo de manco. En Sagasta y los seus s' en cuydarán.

¿Y es bastó?—Diuen qu' el tenen llest, y s' espera qu' el Sr. Alvarez Sereix, ex-Governador de les Balears, venga a recullir-lo. Farán bò dexarlo veure, a part o banda, als qui contribuiren al cost de dit obsequi.

La Veritat.—Ara mos es sortida vermeya en forma de periòdich. ¿Será aquella publicació, que fa uns cinch mesos mos anunciaren desde Madrid? ¡Alerta que, avuy en día publicar tot lo fet a Madrid per cèrts mallorquins comissionistes en favor de Palma, vol arriscament!

Se murmura si els diaris de Palma s' erraren quant digueren qu' els gastos fets per lograr l' aprovació del Pla rotulat *Felix qui potuit*..... no arribavan a catorse mil pessetes,.... en lloch de dir a coranta vuit mil y una. *La veritat* es qu' es molt difícil *rerum cognoscere causas*.

L' Hospici d' Inca.—Fracassat; y es llàstima qu' aquella circular-proclama ¡*Una limosna por Dios!* expedida a 15 Decembre de l' any passat, s' haja resolta en la *disolució* de la *Junta de representantes de la Beneficencia particular*, amb motiu de la *renuncia de los cargos de dos de sus Sres. componentes*, segons diu *El Herald* d' aquella ciutat, día 8 del corrent. *Es Ca d' Inca*, en son n.º 9, ahuca, pel revexinat.... ¡Misèries humanes!

La Unión Protectora Mercantil.—Aquesta associació está molt agrahida per haver obtengut dels Amos de tendes de texits, que cada vespre tanquin portals y mostradors, a les 8.

Més agrahits los haurán d' estar el día en què no los obrirán en diumenjes y festes de guardar, porque, a les hores, els dependents de comers, no sols podrán anar a escola els vespres dels dies feners, sinó també a l' ofici y ascoltar la *paraula de Deu*, un pich cada setmana.

Huelga de fusters.—L' inaugurada dilluns passat, fou general, a Palma; y certament els operaris d' aquest ofici, no son els qui están més mal retribuïts.

Veis aquí una demostració *pacífica* que va cap dret a la guerra.

Y apropòsit còls: els nostros superiors governants deuen estar en dejú de que, a qualque fàbrica de dins Palma, s' *utilisan* nines de manco de 12 anys fentles trabayar més d' *once* hores diaries.

Recordam haver llegit cosa, com una lley de *protecció a la infancia*.....

Gota a gota, ¡qu' en podria buydar de bòtils d' *aygo fort*, la *prensa de informació*, y de *intereses morales y materiales*, si se preocupás més de cèrts assuntos que de fer a saber quantes multes se posan als emborratxats y a les vehinades des carré des *Campo Santo!*

WERAMITA

AMOR Y DOLOR

Santa Teresa de Jesús

Muir perque no 'm muir, dins l' hort repetía,
d' amor sant la flama, sentintne ecsalar
y com més anava la flama estenia:
salcit el seu cor de tant de cremar.

Jesús li pregunta, ab molta tendreça,
¿com te dius? Teresa d' el Amat Jesús
¿y Vos? Jo Jesús espós de Teresa
¡ay! amor desfeume de la vida 'ls nus.

Sortint de la gloria entre 'ls níguls passa
celestial arcàngel, y ab fletxa d' amor,
a la desposada lo cor li trespassa:
desmaya la verge d' *Amor y Dolor*.

MARÍA I.ª CORTÉS

FOLK-LORE MALLORQUÍ

CANÇONS DELS SEGADORS

(Continuació)

Si aquesta civada'm prova
a n' es blat m' adobaré;
si no 's enguany l' any qui vé,
mestre Pau, m' haureu de fé
de sa soca d' un nogué,
de fust, una esquena nova.

Si tu a n' el segar dius vega
ja 't trob un homo grosser;
menjar ous dins un celler,
beure lo qu' han menester,
a n' axò dich bona vega.

Per veurem y perque 'm vesses
mos hauriam de casar;
si 'm venías a ajudar
en acabar de segar
tendrías part a ses messes.

¿Atlota que no t' han dit
que segava com un moro?
jo vench per *posar es porro* (1)
als qui s' hajin adormit.

(1) *Posar el porro*. Altre temps abans de que s' estilassen les màquines de segar, pot esser molt útils, però qu' han llevada la feyna a molts de braçers y tota l' hermosura y poesia a la típica segada, els segadors de possessions veynades, a Sta. Maria y a altres pobles, tenían la pretensió d' acabar primer per fer befa de sos veynats y poré *posarlós es porro*. Els més llests o a qui la feyna havia retut més, totduna qu' acabaven anaven a aydar als altres: hi duyen canyes enflocades, castenyetes, guiterres, fabiols, corns y altres instruments *ejusdem vel peioris furfuris*, y allà eran de sentir les cançons de pinyol vermell dels *victoriosos* y les contestes enginyoses dels *vençuts, xinetes* que bronzién d' un tall a l' altra; a ne axó deyan *posar el porro*, y ho duyen tan entre ceya y ceya y les queya tan agre que los ho posassen, que la bona jaya que me dietá les cançons me contava qu' un any dormiren tres nits seguides tots els segadors dins el sementer, just una horeta ab lo cap demunt una gavella, y segaven tota la resta de la nit per evitar aqueixa afronta y 'ls altres sols per podersé fisonar d' ells s' aconhortaren de segarlós més de tres cortarades! després devían venir les ballades de matexes y copeos, y el refresch de l' Amo, per mostrar l' alegría propia del qui acaba una tasca feyga sí, però alegre, com totes les d' aplegar els fruyts de la terra. Porían no admetre *el porro*, però llevors sí que ho era blau el fester; alçaven pell les cançons ab que tractantlos de grossers, orgullosos y mesquins, que s' afluxaven del seu servey sols per no pagarlos l' aygordent. los posaven pitjor qu' un tap de pica. Aqueixa costum, mescla de galanteria y d' afisonament, tan propi del carácter de nostra pagesia, ja s' es perduda, ab moltes altres que desterra l' esperit modern, l' *aciutadament* que corromp y lleva tot carácter a nostres viles, axí com s' aufega la flayre d' un jasmí dins la fumassa de carbó de pedra d' una fàbrica. No sé perquè tot lo qu' es progrés y civilisació ha de tenir retxes dretes, cap d' ayrosa: fa renou de ferro y recorda les cadenes: tot materia feyuga, res d' esperit noble ¡tot prosa y ganancia; res de poesia y virtut!

Si voltros 'guesseu segat
quant estava de sa hó,
no vos haguereu vist, no
a tení es porro posat.

En esser al cap d' allà
d' es sementer d' aquest lloch,
si trobau qu' he segat poch,
no me torneu pus llogar.

Si deys que ho hem d' acabar,
cantaui quatre cansons,
qu' aquest tros té més racons
que no posarán botons
a cota d' un capellá.

Comprant capot y civelles
ja 't posarás a cabal;
te vuy avisá, Nadal,
no sies com aquell tal
que va segar s' arenal
y va aplegá ses gavelles
dalt els oms de La Real
y les va batra ab un gall
sense cucales ni esquelles.

Tu que vas a espigolar,
cull ses blanques y ses negres,
que cada manat qu' aplegues
tos fills has d' aconhortar!

MOSS. SEGISMÓN.

CRONICÓ

Agost. ✠ En nom de Deu sia. Amen.

Dia 1.—Pren possessori el nou Subdelegat de Govern a Mahó, D. Jusep Zea Bermudez.

Dia 2.—Per ser el dia de Ntra. Sra. dels Angels, han estat molt visitades les iglesies hont se pot guanyar el Jubileu de la Porciúncula.

Dia 3.—Diuen si s' actual Arcabisbe de Valencia passarà a la Sede de Zaragoza en lloch del Cardenal Cascajares qu' havia estat elegit per ocupar dit lloch y morí dia 27 del passat.

Dia 4.—S' ha feta sa festa a la Beata Catalina que li dedica cad' any la seua cofradia. S' adorná sa pedra del Mercat, y es vespre sortí es carro Triunfal, y... *todo será contento, etc.*

Dia 5.—Ses proves des *Dique* de Mahó han resultat com tot lo demés: un fracás y una de tantes... *espanyolades*. Encare que lo construí una casa inglesa, fé ets ous en terra; com que havia de servir per noltros! y *tateix*....

ES CRONISTA

GRAN ALMACEN DE PAÑERIA SASTRERIA Y NOVEDADES

DE BARTOLOMÉ GUMBAU é HIJOS S. en Cta.

Jaime II números 87, 89, 91, 93 y Escursach 16 y 18—FRENTE AL BANCO DE ESPAÑA

Completos y variados surtidos en todos los artículos tanto del país como del extranjero.

Sastrería para Militares y señores Sacerdotes

Secciones especiales.—Gran colección en damascos, tapicerías, cingulos, albas y galones.—Espléndido surtido en artículos negros de luto para Señora.

OBRADOR D' ARGENTERIA

Dirigit per D. Jusep Fortesa = Rey
Mestre Orífice de la Catedral
Carrer de Colón, núm. 23—PALMA

PLANS Y PROYECTES

D' ARQUITECTURA RELIGIOSA
BARTOMEU FERRÁ, Mestre d' Obres
Carré de Muntaner—10—estudi

LA ROQUETA

DE

D. PERE A. CETRE

Fábrica de tota classe de cerámiques artístiques y de retjoles vernisades y altres objectes ornamentaris y de profit per la construcció d' edificis.—Despatx, carrer de San Miquel.

GRAN TALLER DE ESCULTURA RELIGIOSA

DE JOSÉ QUIXAL

56—Villarroel—56 —*— BARCELONA

Especialidad en imágenes de madera para el culto católico. En dicho acreditado taller se trabaja indistintamente el bronce, mármol, piedra y madera, construyéndose la estatuaria monumental, todo de un gusto verdaderamente artístico y en condiciones sumamente económicas.—Se remiten gratis, nota de precios, presupuestos y dibujos.

Ventas al por mayor y menor.—Solicita representantes

**CASA ESPECIAL PER ESCULTURA RELIGIOSA
ORNAMENTS SAGRATS**

y representant de la fàbrica de vidrieras de colors y gravats de

J. AMIGÓ

DE BARCELONA

Plaça d' Antoni Maura número 22

PALMA DE MALLORCA

Se construeixen imatges de sants, en fusta, de primera, segona y tercera classe; com també retaules, sagraris, altars, candalers, cirials, canelobres, sacres y tot lo relatiu á l' ornamentació escultural de les iglesies.

S' hi trobarán també, terns, casulles, capes, estoles, mandils, camis, sobrepel·ligos, àmits, flochs de misal, bonets, galons, cinguls, confeccionat tot ab teles de la tan enomenada fàbrica d'els *Fills de M. Susi* de Barcelona.

Casa Grandia Hospedaje para Rdos. Sacerdotes y demás personas católicas, desde 3 pesetas diarias en adelante.

PUNTO EL MÁS CÉNTRICO

Baños Nuevos, 12--2.º--2.º—BARCELONA

Almacenes SAN JOSÉ

* * * * * BRONDO esquina al BORNE * * * * *

EN las secciones de SEDERÍA, ESTAMPADOS, ALPACAS se acaban de recibir grandes existencias de gran novedad, para verano.

SEDAS MODERNISTAS	á	25'00 pesetas corte
CRESPÓN	á	12'50 » »
BATISTAS fabricación especial por la Casa	á	2'00 » »

NUEVOS MODELOS EN CONFECCIONES, Camisería, Refajos y toda clase de prendas interiores, tanto de Caballero, como para Señora.

NOTA=Venta por mediación de cupones
en todos los artículos existentes en los **ALMACENES**

FÁBRICA ANTIGA DE GAS

Sa que mos dugué sa millora d' aquesta llum tan cómoda y neta.

Sa que l' any 1857 triunfá dels seus competidors á sa subasta, porque va fé una rebaixa en el preu de s' alumbrat publich, que aventatjava emb' un 23 per cent s' oferta que els altres feyan.

Y sempre ha cumplit tots els seus compromisos.

Sa que en 40 anys may meresqué de s' Ajuntament sa mes petita amonestació.

Y conta ab sos mes principals centres de consum.

Y de cada día reb mostres de simpatía des publich.

Sa que ven es gas mes barato y ofereix mes ventatjes als seus parroquians.

OFICINAS: Porella, 16.